

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 494/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om elpriset

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 494/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Harry Harkimo /liik:

Vad ämnar regeringen göra åt de obegripliga fluktuationerna i priset på el på börsen,
vad ämnar regeringen göra för att kunna garantera el till ett rimligt pris för konsumenter och företagare,
vad ämnar regeringen göra för att Finland framöver ska vara självförsörjande när det gäller el,
vad ämnar regeringen göra för att säkerställa en jämn elproduktion,
Finland behöver reglerkraft – på vilket sätt ämnar regeringen tillhandahålla reglerkraft,
varför har staten inte förberett sig på situationer där elproduktionen inte är tillräcklig,
på vilket sätt säkerställs en tillräcklig energiproduktion om det byggs datacentraler,
hur har datacentralernas inverkan på elförbrukningen och finländarnas elräkning övervägts och
hur kan den effekt som datacentralerna behöver garanteras?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Elmarknaden i Europa fungerar på basis av marginalprissättning. Reglerna för den europeiska marknaden har skapats under de senaste tjugo åren i stor utsträckning utifrån den modell som tillämpats i de nordiska länderna. I praktiken fungerar även börser för andra råvaror, till exempel olja, gas och mineraler, med motsvarande marginalprissättningslogik.

I motsats till andra nyttigheter går det inte att lagra stora mängder el på ett kostnadseffektivt sätt, utan el behöver hela tiden produceras i en mängd som exakt eller nästan motsvarar behovet. Av den anledningen sker handeln på grossistmarknaden för el per kvartstimme. Eftersom situationen kan förändras från prognoserna har marknadsparterna möjlighet att korrigera sina prognoser på intradags- och reglerkraftmarknaden.

Finland kan anses ha en god ställning med avseende på elmarknaden. Även om elpriset på börsen inom Finlands prisområde varierar kraftigt, har den varierande vindkraften garanterat Finland ett av de förmånligaste elpriserna i Europa på årsnivå. År 2025 var det endast två av Sveriges fyra prisområden som uppvisade en lägre årsmedelprisinivå än Finland. Under de senaste åren har den

ökade elproduktionen i Finland uppstått marknadsmässigt. Utan ny produktionskapacitet, särskilt vindkraft, skulle elpriset i Finland permanent ligga på en högre nivå. Med kostnaderna för de nuvarande elproduktionsteknikerna och prisnivån på utsläppsrätter är det inte möjligt att uppnå ett lågt och stabilt elpris på börsen under hela året utan massiva statsunderstöd som uppbärs ur skattemedlen eller som medborgarna betalar på annat sätt. Att garantera självförsörjning av el vid varje tidpunkt skulle också bli mycket dyrt för medborgarna jämfört med de nuvarande marknadsreglerna som omfattar hela Europa och som förutsätter att överföringsförbindelserna mellan staterna utnyttjas aktivt. Regeringen fortsätter att främja byggandet av nya överföringsförbindelser. Förutom den i december 2025 idrifttagna förbindelsen Aurora Line 1 mellan Finland och Sverige planeras Aurora Line 2 att tas i bruk under början av 2030-talet.

På årsnivå är den inhemska produktionen för närvarande högre än någonsin under hela detta årtusende. Det finns avsevärd potential att öka den nya produktionen på ett förmånligt sätt och på marknadsvillkor, vilket kan tillgodose behoven av elenergi även för de framtida investeringarna i datacentraler och därigenom bibehålla det genomsnittliga elpriset på börsen på en rimlig nivå även framöver. Liksom det konstateras i utredaren Veli-Matti Mattilas rapport Nationell färdplan för datacentraler, beror tidpunkten för genomförandet av nya elproduktionsprojekt i hög grad på hur de nya investeringsprojekten som kräver mycket el framskrider rent konkret. Ofta säkerställer ett elintensivt datacentralprojekt sin elanvändning redan i förväg genom att investera i ny elproduktion eller genom att ingå ett långsiktigt elköpsavtal baserat på ny produktion.

Den kraftigt varierande elproduktionen och -förbrukningen avspeglas tidvis i form av höga börselpriser, och dessa kan stiga ytterligare om det uppstår flera avsevärda fel samtidigt i elproduktions- eller elöverföringskapaciteten. I början av 2026 har Finland upplevt en ovanligt lång och kall period, som statistiskt förekommer ungefär en gång på fyrtio år i norra Finland och en gång på tio år i övriga landet. Tillsammans med vindstilla väder har detta periodvis höjt börselpriset. Situationen har dock inte lett till elbrist, utan det har hela tiden funnits tillräckligt med el.

Konsumentkunder kan fritt välja mellan olika elavtal. Till de allmänt tillgängliga produkterna hör tidsbundna avtal med fast pris, tills vidare gällande produkter med fast pris och börsbundna produkter. Dessutom har elförsäljarna den senaste tiden lanserat produkter som belönar för flexibilitet, men som dock delvis baserar sig på ett fast pris. På lång sikt är börsel oftast (beroende på till exempel konsumtionsprofil) det billigaste alternativet, men om kunden av någon anledning inte kan reagera på de kraftiga variationerna i börselpriset, kan dessa elimineras genom att välja en avtalstyp med fast pris antingen för hela året eller, beroende på risktoligheten, till exempel endast för vintermånaderna. Prisnivån på avtal med fast pris har under den senaste tiden varit rimlig trots fluktuationerna i börselpriset. För närvarande håller även futurpriserna för våren på att gå ned och ser helt normala ut med tanke på årstiden.

En växande utmaning i Finlands elsystem är den begränsade mängden flexibel produktionskapacitet samt den marknadsmässiga minskningen av kraftvärmeproduktionen, vilket i viss mån ökar risken för elbrist jämfört med tidigare i exceptionella situationer. Utmaningen hanteras delvis genom att öka kortsiktig flexibilitet såsom lagringskapacitet och efterfrågefleksibilitet, där även artificiell intelligens kan användas för optimering. AI har också betydande potential inom energieffektivitet. För att täcka långsiktigt flexibilitetsbehov är regeringens mål att skapa en kostnadseffektiv kapacitetsmekanism som säkerställer tillräcklig tillgänglig el och minskar beroendet av importel. Arbets- och näringsministeriet bereder en stödsmodell som uppfyller de ramar som fastställs i EU-lagstiftningen.

Även utredningen av alternativen för att främja ytterligare utbyggnad av kärnenergi fortsätter efter den omfattande reformen av kärnenergilagstiftningen. Målet är att Finland ska få investeringsbeslut för minst ett traditionellt och flera mindre modulära (SMR) kärnkraftverk. Regeringen förbereder sig på att stödja den nya kärnkraft som byggs, till exempel i form av en eventuell garanti under byggtiden.

Utöver marknadsdeltagares elproduktionskapacitet har Finland reservkraftverk som är avsedda för störningssituationer och som ägs av Fingrid. Försörjningsberedskapscentralen förvaltar även kraftverket i Meri-Pori som kan användas enbart i undantagssituationer där produktionskapaciteten på marknaden inte är tillräcklig för att tillgodose efterfrågan på el. Detta har inte hänt på länge i Finland.

Helsingfors 23.2.2026

Miljö- och klimatminister Sari Multala